

Sredstva gospodarskih organizacij

Vpliv instrumentov in ukrepov zveznega družbenega plana na njihovo formiranje in uporabljanje

Sredstva gospodarskih organizacij se bodo na osnovi ekonomskih instrumentov in ukrepov, ki jih vsebuje zvezni družbeni plan za leto 1957, večinoma formirala in povečevala kakor lani, dokler ne bodo v razdelitvi skupnega dohodka izvedene spremembe, ki so določene v nalogah letošnjega plana in že najavljene. Te spremembe sedaj intenzivno pripravljajo. Razen tega so si prizadevali, da bi tudi s sedanjimi ekonomskimi planskimi instrumenti ustvarili določene pogoje za spremembe, ki bodo nastale.

To ne prihaja toliko do izraza v drugačnem izločanju teh sredstev iz skupnih dohodkov, kolikor bolj v širših možnostih formiranja in povečevanja teh sredstev s povečanjem virov ali v večjih in bolj elastičnih možnostih za njihovo uporabljanje. Planski ekonomski instrumenti, ki imajo vpliv na sredstva gospodarskih organizacij, se večinoma nanašajo na amortizacijski sklad, na sredstva za samostojno razpolaganje in na fond obratnih sredstev gospodarskih organizacij.

AMORTIZACIJSKI SKLAD

Amortizacijski sklad gospodarskih organizacij se bo tudi letos formiral z uporabljanjem dosedanjih amortizacijskih stopenj. Razlika je le v tem, da so v osnovi za obračun amortizacije sedaj pritegnjene tudi ustanovitvene naložbe nanovo ustanovljenih gospodarskih organizacij ali nanovo zgrajenih obratov, ki se morajo v enakih letnih obrokih amortizirati najdalje v 10 letih. Razen tega lahko sveti občinski ljudskih odborov povečajo amortizacijske stopnje podjetjem javnega in cestnega prometa, kadar je izkoriščanje vozil v primerjavi z njihovo normalno dobo trajanja intenzivnejše.

Glede uporabe sredstev amortizacijskih skladov so dane z ekonomskimi ukrepi letošnjega plana gospodarskim organizacijam mnogo bolj široke možnosti kakor prejšnja leta.

Investicijsko vzdrževanje

Doslej je investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev šlo v breme amortizacijskega sklada, sredstva v ta namen pa so se izločevala po enotnih stopnjah, ki so bile predpisane za posamezne vrste osnovnih sredstev. Te stopnje so veljale za vse gospodarske organizacije. Smoter takega izločanja sredstev za investicijsko vzdrževanje je bil, da se določi njihova višina v planskih poročilih. V finančnem poslovanju gospodarskih organizacij pa je to imelo tudi svojo negativno stran. Prvič niso mogle gospodarske organizacije z iztrošenimi in izrabljenimi osnovnimi sredstvi zaradi enotne stopnje izločiti dovolj sredstev za investicijsko vzdrževanje. S tem se je pri podjetjih povečal dobiček, ki se je z razdelitvijo zlival v ustrezajoče sklade, teh sredstev pa ni bilo mogoče v celoti uporabljati za okrepljeno investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev. Na drugi strani so bila izdvojena pri gospodarskih organizacijah, ki so razpolagale z novimi osnovnimi sredstvi, zaradi učinka enotne stopnje večja sredstva kakor so jih potrebovale za investicijsko vzdrževanje. S tem se je zmanjševal dobiček teh organizacij.

Po določi plana se v bodoče sredstva amortizacijskega sklada ne bodo uporabljala za investicijsko vzdrževanje, temveč samo za zamenjavo. S tem sta bila dosežena dva smotra. Vsaka gospodarska organizacija bo izločila za investicijsko vzdrževanje toliko sredstev, kolikor jih bo stvarno potrebovala. S tako preložitvijo investicijskega vzdrževanja v materialne stroške proizvodnje bomo nadalje prišli do realnejše lastne cene, v razdelitvi skupnega dohodka pa bodo dobili ti stroški svoje pravo mesto.

Medsebojna posojila

Gospodarske organizacije lahko sredstva iz svojih amortizacijskih skladov posojajo drugim gospodarskim organizacijam, tako na občinskem ali na okrajnem ozemlju, kjer imajo svoj sedež, ali pa v okviru svojih skupnosti. Tako so ustvarjeni pogoji za boljše uporabljanje skladov, hkrati pa je tudi zavarovana pravica gospodarskih organizacij, da razpolagajo s svojim investicijskim skladom. Pogoje za ta posojila bo predpisal zvezni izvršni svet.

Odplačilo anuitet

Novost glede boljšega izkoriščanja amortizacijskega sklada predstavlja tudi možnost, da lahko najamejo gospodarske organizacije, ki nimajo zadostnih sredstev za izvedbo rekonstrukcij svojih obratov, posojila iz družbenih investicijskih skladov tako, da plačujejo anuitete iz amortizacijskega sklada.

Z omogočanjem uporabe sredstev amortizacijskega sklada za odplačevanje investicijskih posojil so hoteli olajšati izvajanje investicijske politike, ki jo določa plan. Ta se kaže v angažiranju namenskih sredstev za rekonstrukcijske investicije v industriji, ne pa za gradnje novih objektov. Tako se omogoča gospodarskim podjetjem, ki ne ostvarjajo dovolj dobička, da sodelujejo na natečajih za odobravanje posojil za rekonstrukcije.

Omejitve in olajšave

Omejitve uporabljanja amortizacijskih skladov, ki so določene v letošnjem planu, se reducirajo na podaljšanje dosedanjih omejitev in na možnost uporabe polnih zneskov med letom 1957 plačane amortizacije pod istimi pogoji, pod katerimi so veljale te omejitve v planu tudi lani.

Olajšave v smeri uporabe polnega zneska plačate amortizacije so razširjene letos na podjetja elektrogospodarstva za daljnovode, mreže in razvod nizke napetosti in kablovske vode močnega toka, za osnovna sredstva gostinskih in turističnih podjetij in vodnih skupnosti. To je bilo ukrenjeno zato, da se nudijo tem gospodarskim organizacijam večje možnosti za zamenjavo osnovnih sredstev glede na njihovo iztrošenost ali zaradi boljšega investicijskega vzdrževanja, kar posebno velja za podjetja elektrogospodarstva.

SREDSTVA ZA SAMOSTOJNO RAZPOLAGANJE

Sredstva za samostojno razpolaganje gospodarskih organizacij se bodo formirala do nadaljnjih sprememb v razdelitvi na dosedanji način, to je po odstotkih, ki so določeni v zveznem družbenem planu, iz dela dobička gospodarske organizacije kakor doslej. Medsebojni odnos med okrajem in gospodarsko organizacijo pri udeležbi pri tem delu dobička je ostal še naprej nespremenjen, to je gospodarski organizaciji pripada 30 do 40 odstotkov. Sami odstotki izločanja pa so letos nekaj nižji kakor prej. Vendar skupni znesek sredstev za samostojno razpolaganje gospodarskih organizacij ni bil manjša, ker je bil planiran večji obseg proizvodnje, pa tudi iz drugih vzrokov, ki jih bomo navedli.

Izločitev anuitet pred razdelitvijo dobička

Gospodarske organizacije, ki imajo posojila, iz splošnega investicijskega sklada, plačajo anuitete pred razdelitvijo dobička, kar praktično pomeni pred zveznim davkom na promet. Ker je stopnja zveznega davka na promet tudi letos proporcionalna, omogoča njena uporaba pri teh gospodarskih organizacijah rela-

(Nadaljevanje na 7. strani)